

मानव बन्धुजन्तु द्वन्द्व ब्यवस्थापन का लागि
संचारकर्मीहरूसंग अन्तरक्रिया

डिभिजन वन कार्यालय, बर्दिया

प्रस्तुतकर्ता:
प्रवीण विडारी
डिभिजनल वन अधिकृत

प्रस्तुतिको खाका

01

परिचय

02

खाता संरक्षित बन

03

मानव बन्धुजन्तु बीच
द्वन्द को अवस्था

04

द्वन्द न्यनीकरण का
लागि गरिएका पहलहरु

05

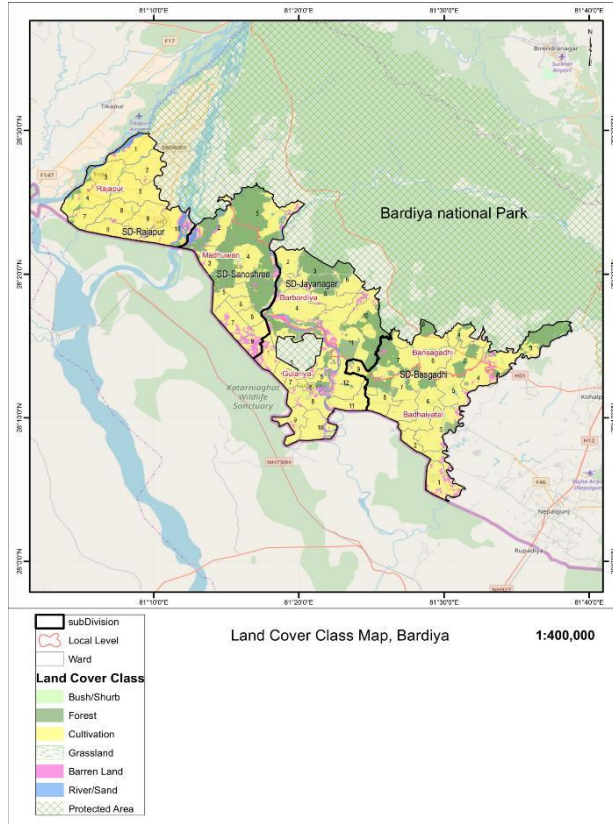
अबको बाटो

06

फोटोहरु

जिल्लाको भू-उपयोगिता विवरण :

आठ स्थानिय तह

६ नगरपालिका

२ गाँउपालिका

सि.नं.	विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	वर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	९६,८००.०० ११,७००.०० (१,०८,५००.००)
२	राष्ट्रिय वन क्षेत्र (भाडी वुट्टयान समेत)	२०,७००.००
३	कृषि तथा आवादी क्षेत्र	६०,२००.००
४	अन्य (खोलानाला, बगर)	१३,१००.००
	जम्मा	२,०२,५००

Reference : DFRS, 2014

वन व्यवस्थापन अभ्यासको सारांश :

सामुदायिक वन:

- हस्तान्तरित सा.व. संख्या: २८२ वटा
- क्षेत्रफल: २०५५४.०९ हेक्टर
- लाभान्वित घरधुरी: ५५८२०
- लाभान्वित जनसंख्या: ३१८८१७
- औसत सा.व. क्षेत्रफल प्रति घरधुरी: ०.३७ हे.

निजी वन:

दर्ता भएको संख्या: १४६
क्षेत्रफल: १४२.९३ हेक्टर

धार्मिक वन:

हस्तान्तरित धार्मिक वन: ४
क्षेत्रफल: २१.६३ हेक्टर

सा.व.मा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन

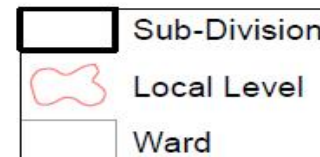
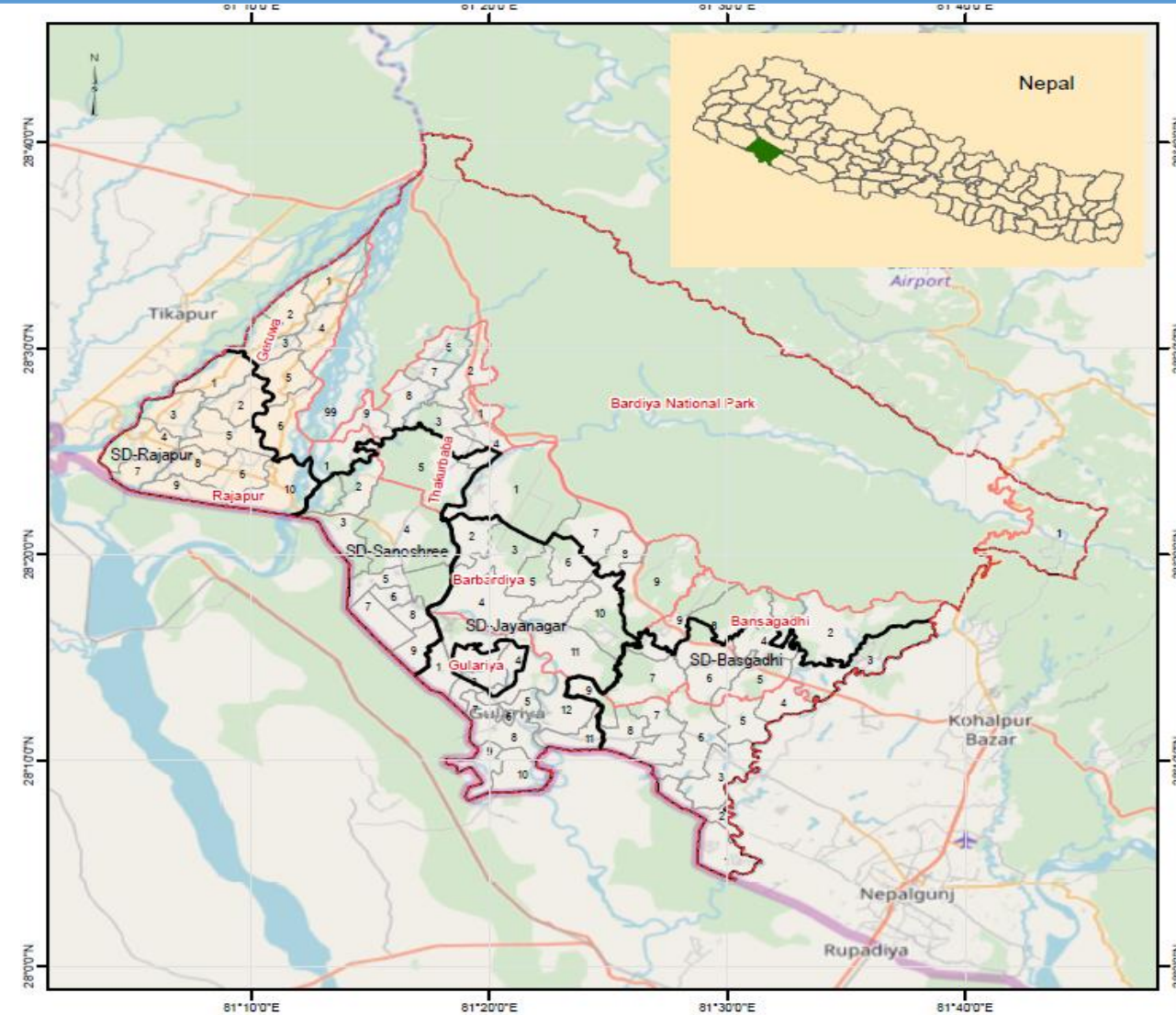
सा.व. संख्या: २७ वटा
• क्षेत्रफल: ५३२५.८१ हेक्टर

संरक्षित वन व्यवस्थापन

सं. संख्या: १ वटा
• क्षेत्रफल: ५७४१.८९ हेक्टर

जिल्लाको अवस्थिति र सब-डिभिजन वन कार्यालयहरू

१. राजापुर सब-डिभिजन कार्यालय
(राजापुर)
२. खाता सब-डिभिजन कार्यालय
(सानोश्री)
३. ववई सब-डिभिजन कार्यालय
(जयनगर)
४. बाँसगढि सब-डिभिजन कार्यालय
(वाँसगढी)

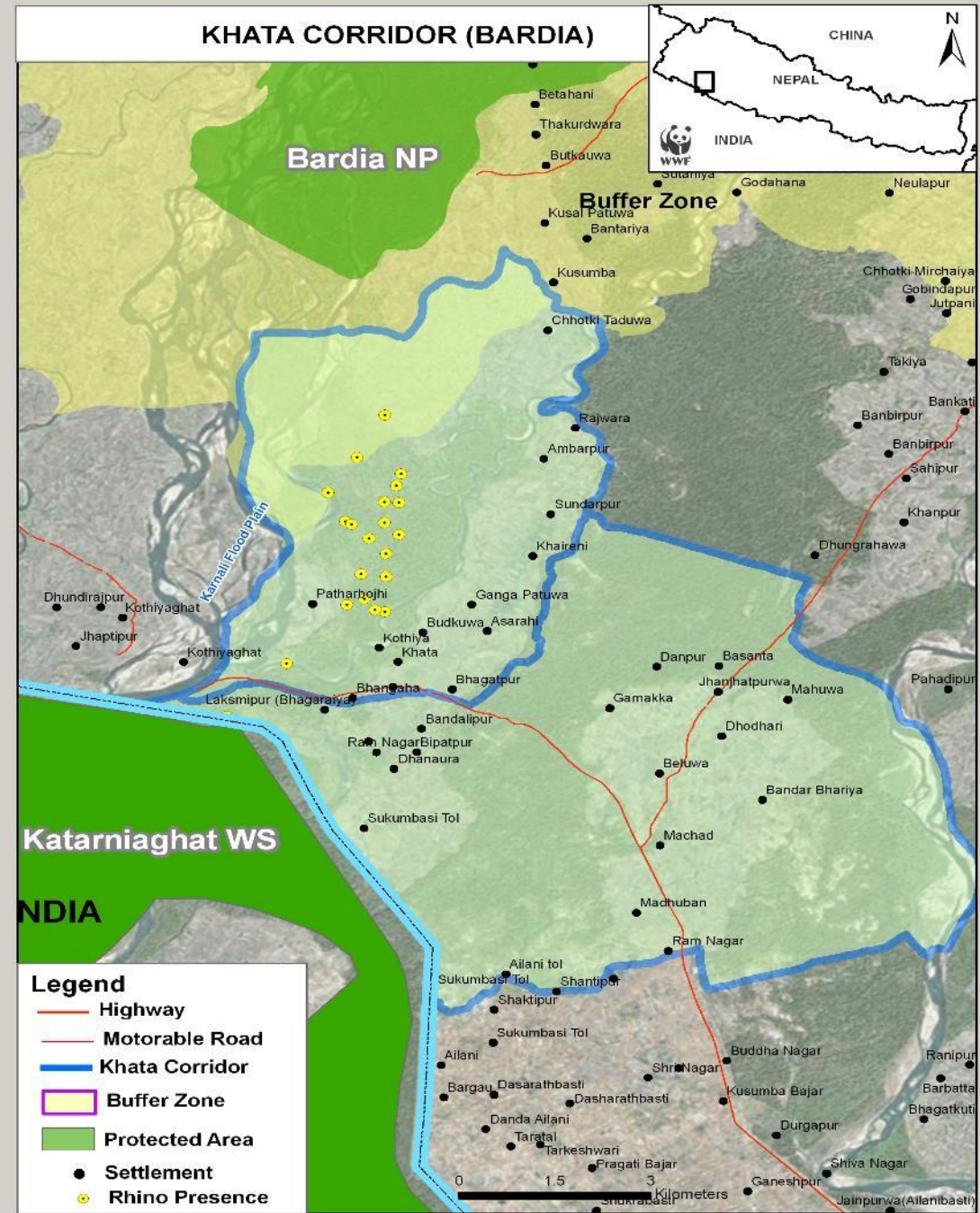
Vegetation Zone Map, Bardiya

1:472,000

परिचय

- तराई भू-परिधिमा पर्ने महत्वपूर्ण जैविकमार्ग
- नेपालको बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र भारतको कर्तनियाघाट sanctuary लाई जोड्ने एकमात्र वन क्षेत्र
- २०६७।७ गते संरक्षित वनको रूपमा घोषित

क्षेत्रफल (संरक्षित वन)	५७४९.८९ हे
क्षेत्रफल (सा.व. क्षेत्र)	५७४९.८९ हे
सा.व. संख्या	६२
घरधुरी संख्या	७४९७
स्थानीय सरकार	<ul style="list-style-type: none"> ➤ राजापुर : १० ➤ मधुवन : १, २, ३, ४, ५ ➤ ठाकुरबाबा : ३, ५, ९
साभेदार सामुदायिक संस्था	३ सामुदायिक वन समन्वय समिति, ३ CBAPU cluster २ होमस्टे र १ सहकारी
वाघ	१३ (स्रोत: सामुदायिक बाघ अनुगमन २०७५)
गैंडा	५

मानव वन्यजन्तु बीच द्वन्दको अवस्था

- २०७५ साल पछी मानव वन्यजन्तु बीचको द्वन्द्व बढदो क्रममा रहेको
- डि.व.का को क्षेत्राधिकार भित्र आ.व २०७५।७६ देखि चालु आ.व सम्म १३ जना मानिसको मृत्यु हुन गएको, ३४ जना मानिस घाइते भएका, १६९ वटा पशुधनको क्षति भएको, २९ जना व्यक्तिको घरगोठको क्षति भएको यसै गरी २३४ जना व्यक्तिको अन्नवाली क्षति भएको देखिन्छ ।

मानव बन्यजन्तु बीच द्वन्दको अवस्था

मानविय क्षति				पशुधन क्षति		घरगोठ क्षति		अन्नबाली क्षति	
मृत्यु	रकम	घाइते	रकम	मृत्यु संख्या	रकम	प्रभावित ब्यक्ति	रकम	प्रभावित ब्यक्ति	रकम
१३	१,३०,००,०००।-	३४	१४,३३,१३०।-	१६८	८,४१,५००।-	२८	३,०८,५००।-	२३४	१४,३२,००८।-

मानव बन्यजन्तु बीच द्वन्द न्युनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू

- राहत वितरण :- वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९ बमोजिम क्षतिको प्रकृति हेरी निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिमको रकम राहत स्वरूप उपलब्ध गराईएको । चालु आ.व.मा मृतक कमला जैसी, बेचन चौधरी, धुसीया थरुनी र कौशीदेबी पालको एकाघरका सदस्यहरूलाई राहतस्वरूप प्रति पिडित दश लाख रुपैया उपलब्ध गराईएको ।
- पिडितसंग प्रदेश सरकार :- चालु आ.व. देखी स्विकृत यस कार्यक्रम अन्तर्गत मृतक धुसिया थरुनी र कौशीदेबी पालको परिवारलाई तत्काल नगद एक-एक लाख रुपैया उपलब्ध गराईएको । यसैगरी घाईते अस्मिता थारुलाई रु.बिस हजार उपलब्ध गराईएको ।

मानव वन्यजन्तु बीच द्वन्द्व न्युनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू

- विद्युतिय तारबार :- आ.व. २०७७।०७८ मा वन्यजन्तुबाट बढी प्रभावीत मधुवन नगरपालिका-२ स्थित ललै सामुदायिक वन र कुशिमनिया सामुदायिक वनको ११०० मिटर र मधुवन नगरपालिका-३ स्थित सम्झना सामुदायिक वन र दलित महिला सामुदायिक वनको १००० मिटर क्षेत्रमा रु ४० लाख लगानीमा र चालु आ.व.मा मधुवन-३ स्थित गौरी महिला सामुदायिक वनको ३५५ मिटर, सम्झना सामुदायिक वनको ९८५ मिटर र मधुवन-२ को सोनाहाफांटा सामुदायिक वनको २२५ मिटर गरी जम्मा १५६५ मिटर क्षेत्रमा रु.२७ लाखको लगानीमा मेस वायर फेन्सिङ्गको कार्य सम्पन्न भएको ।
- मेस वायर फेन्स :- चालु आ.व मा बारबर्दिया ८ थानफेना औरी मा ८४० मीटर र गेरुवा ६ बाजपुर मा ५४० मीटर क्षेत्रमा रु ३० लाखको लगानीमा मेस वायर फेन्स कार्य सम्पन्न भएको ।

मानव बन्यजन्तु बीच द्वन्द न्युनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू

- सुधारिएको खोर निर्माणमा सहयोग :- आ.व. २०७७।०७८ मा मधुवन-३ स्थित बेलझुण्डी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका २० घरधुरीलाई र चालु आ.व.मा मधुवन-१ स्थित गणेशपुर शिसनिया सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहका २० घरधुरीलाई बाख्राको सुरक्षित खोर निर्माणका लागि अनुदान उपलब्ध गराईएको ।
- मचान निर्माण :- आ.व. २०७७।०७८ मा मधुवन-२ स्थित गणेश सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको क्षेत्रमा र चालु आ.व.मा मधुवन-१ स्थित भलुनी भटुवा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह र मधुवन-२ स्थित फर्दङ्गा सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहमा गरी २ वटा मचान निर्माण गरिएको ।
- मिचाहा प्रजाति र झाडी सरसफाई :- चालु आ.व.मा बिभिन्न ५ वटा समुहको २५.०० हेक्टर क्षेत्रमा मिचाहा प्रजातिको ब्यवस्थापन गरिएको । सडक क्षेत्रभन्दा १०० मिटर भित्रसम्म झाडी सफाई गरेका कारण सडक क्षेत्र वरपर हुनसक्ने संभावित घटना न्युनिकरणमा सहयोग पुगेको ।

मानव वन्यजन्तु बीच द्वन्द न्यूनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू

- संरक्षण पोखरी निर्माण :- चालु आ.व.मा मधुवन-१ स्थित सोमलपुर सामुदायिक वन, मधुवन-२ स्थित सगुन सामुदायिक वन, मधुवन-३ स्थित देउराली सामुदायिक वन र ठाकुरबाबा-५ स्थित पेरहवा चटिया सामुदायिक वनमा बासस्थान व्यवस्थापन अन्तर्गत पोखरी निर्माण तथा मर्मत गरिएको ।
- सडक बत्ती जडान :- वन्यजन्तुबाट बढी प्रभावीत मधुवन नगरपालिका- १, २, ३ का बिभिन्न २८ वटा स्थानमा सडक बत्ती जडान गरिएको ।
- संरक्षण स्कुल शिक्षा कार्यक्रम :- चालु आ.व.मा खाता क्षेत्रका १० वटा बिद्यालयमा संरक्षणमुखी स्कुल शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- मानव वन्यजन्तु द्वन्द न्यूनीकरणका लागि बैकल्पिक खेती अन्तरगत कागती, बेसार, खुर्सानी र मेन्था क्यामोमाईल जस्ता जडिबुटीजन्य विरुवाको खेती गर्न कृषकहरू लाई सहयोग गरिएको ।
- बाघ, चितुवा तथा साना वन्यजन्तु बाट हुने हानी नोक्सानी कम गर्न र बबई नहरमा बारम्बार भई राख्ने वन्यजन्तुहरूको दुर्घटनालाई कम गर्न मेस वायर फेन्स निर्माण गरिएको ।

आ.व. २०७८/७९ मा वितरण गरिएको राहतको विवरण

क्षतिको किसिम	संख्या	राहत रकम रु
मानविय क्षति (मृत्यु)	४	४०,००,०००।-
मानविय क्षति (घाइते)	७	२,१२,३३८।-
पशुधन क्षति	९१	४,७७,०००।-
घरगोठ/अन्नवाली क्षति	४९	२,६८,७५०।-
प्रभावित १५१ घरधुरी लाई प्रदान गरिएको जम्मा राहत रकम रु		४९,५८,०८८।-

आ.व. २०७८/७९ मा वन्यजन्तु उद्धार तथा मृत वन्यजन्तुको विवरण

वन्यजन्तुको नाम	उद्धार गरिएको संख्या	मृत संख्या
अजिङ्गर	१८	०
सर्प	४५	२
चित्तल	२	१
हात्ती	१	१
बदेल	४	१
गोही		
घडियाल	१	१
मगर	३	०
चितुवा	१	१
कुल जम्मा	७५	७

कार्यलयका प्रमुख समस्याहरू :

मानव वन्यजन्तु द्वन्द
(बाघ, हात्ती) बढ्दो
क्रममा रहको

सार्वजनिक सम्पति
(साविकका इलाका वन
कार्यालय भवनहरू) हरुको

अतिक्रमण र
अव्यवस्थित बसोबास

मुद्दा फछौट सम्बन्धमा

मध्यवर्ती क्षेत्रमा विकास निर्माणका
कार्य गर्दा आवश्यक सहयोग नहुनु
(गेरुवा गा.पा मा हरित पार्क निर्माण
गर्न नसक्नु)

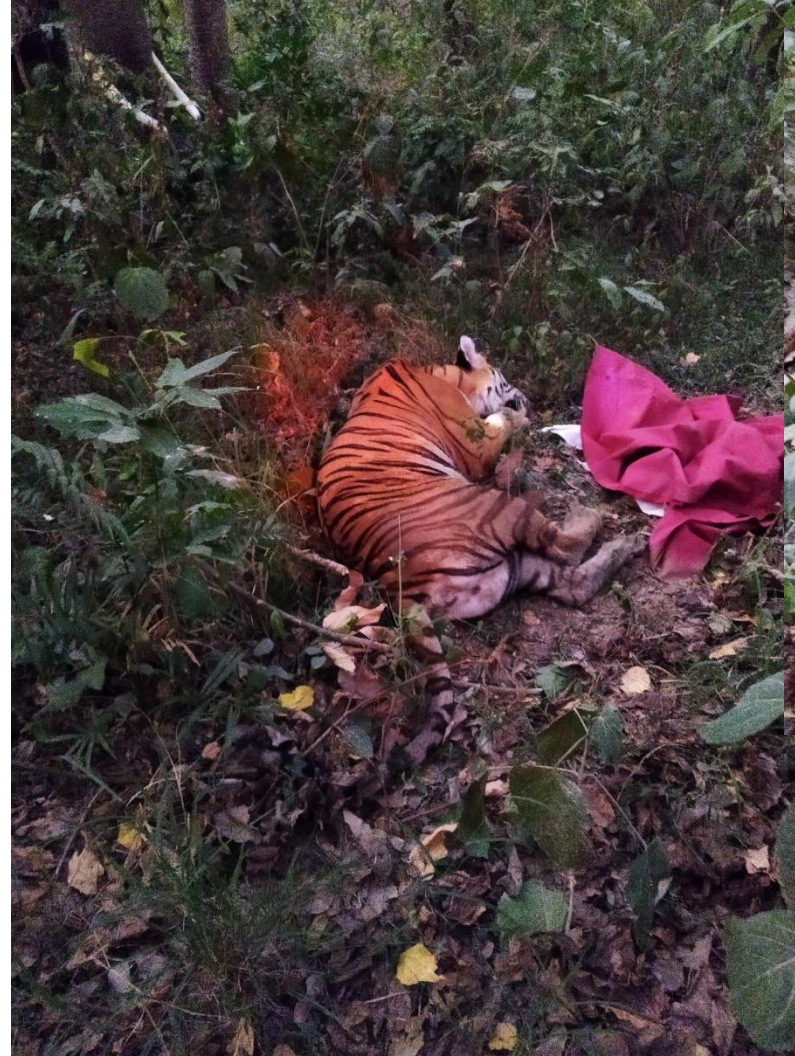
ईन्धन/मर्मतमा बजेट
अपुग

संरक्षणका प्रयासहरुः
वन तथा वास स्थान
व्यवस्थापन

समस्याग्रस्त वन्यजन्तुको नियन्त्रण

फोटो मिति २०७९/०२/२६ गते मधुवन १ मा डार्ट गरी नियन्त्रण गरिएको वयस्क पोथी बाघ

वन्यजन्तुको क्षति

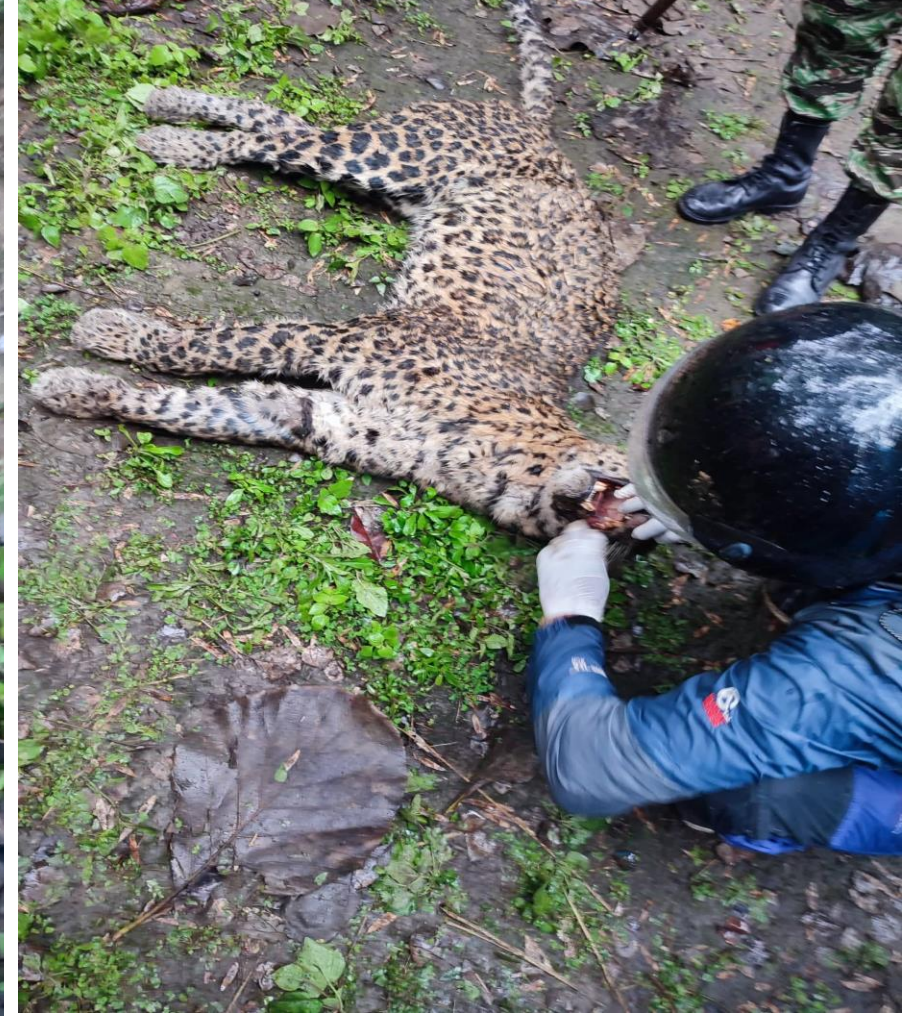
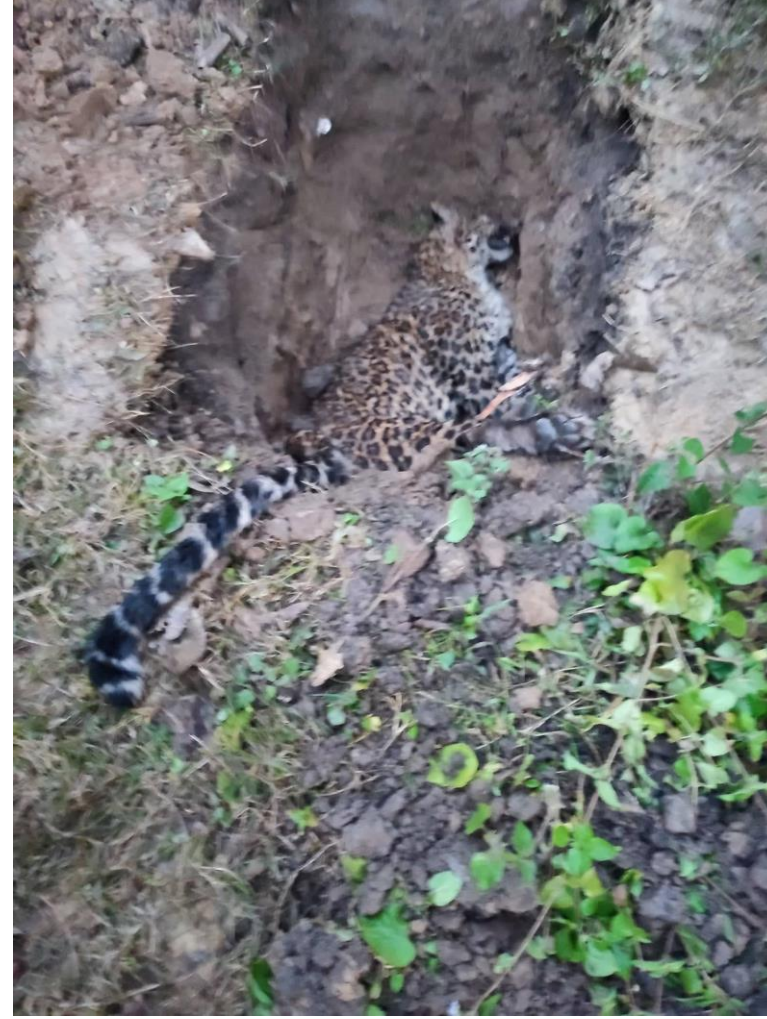
फोटो मिति २०७८/०९/२० गते राजापुर नगरपालिका – १० ढुण्डीपुरमा मृत अवस्थामा फेला परेको वयस्क हात्ती

वन्यजन्तुको क्षति

फोटो मृत हात्तीको अन्तिम संस्कार गरिदै

वन्यजन्तुको क्षति

फ़ोटो मिति २०७८/१०/२६ मा डाडे सा.व मधुवन ५ मा मृत अवस्थामा फेला परेको चितुवाको व्यवस्थापन गरिदै

वन्यजन्तुको क्षति

फोटो. वन्यजन्तु उधारका लागि खरिद गरिएको
केज

वन्यजन्तुको क्षति

फोटो २०७८/११/३० मा मृत बदेलको व्यवस्थापन गरिदै

वन्यजन्तु उद्धार

गोमन सर्प उद्धारका क्रममा खटीएका कर्मचारीलाई माननीय मन्त्रीज्यू बाट हौसला प्रदान गर्दै

वन्यजन्तु उद्धार

वन्यजन्तु उद्धार तालिमको फिल्ड अभ्यास

टुहुरो वन्यजन्तु गोही लाई उद्धार गरि सुरक्षित
वासस्थानमा लागि छाडिदै

पिडित संग प्रदेश सरकार

मृतक कौशिदेवी पालको परिवारलाई रु एक लाख
हस्तान्तरण गर्दै

घाईते अस्मिता थारुलाई उपचार खर्च वापत रु बीस
हजार हस्तान्तरण गर्दै

आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो. ओराही सा.व को नदी उकास तथा किनार वन क्षेत्रको १२ हे. मा खयर,सिसौं,शिरष,सिमल प्रजातीका १२००० विरुवा रोपण,मधुवन-१,ओरही सा.व.

आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो. वन्यजन्तु उद्धारका लागि खरिद गरिएको केज

फोटो. मावन वन्यजन्तु छन्द न्युनीकरणका लागि गौरी सा.व मधुवन ३ मा गरिएको मेस वायर विथ ईलेक्ट्रिक फेन्स

कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो CBAPU दिवस मनाईदै

कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू

गौरी सा.व मधुवन ३ मा मानव वन्यजन्तु छन्द
न्युनीकरणका लागि हुलाकी सड्कको दुबै तिर १००-१००
मीटर झाडी सफाई गरिएको

कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो खाता संरक्षित वन अन्तरगतका ५ वटा सा.व मा मिचाहा प्रजाती व्यवस्थापन गरिदै

आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो पेरौहुवा चटिया सा.व., ठाकुरबाबा-५, मा वन्यजन्तु संरक्षणका निर्माण भएको पोखरी

आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

फोटो बारबर्दिया ८ थानफेनामा गरिने मेस वायर फेन्सको क्षेत्र छनौटको सन्दर्भमा

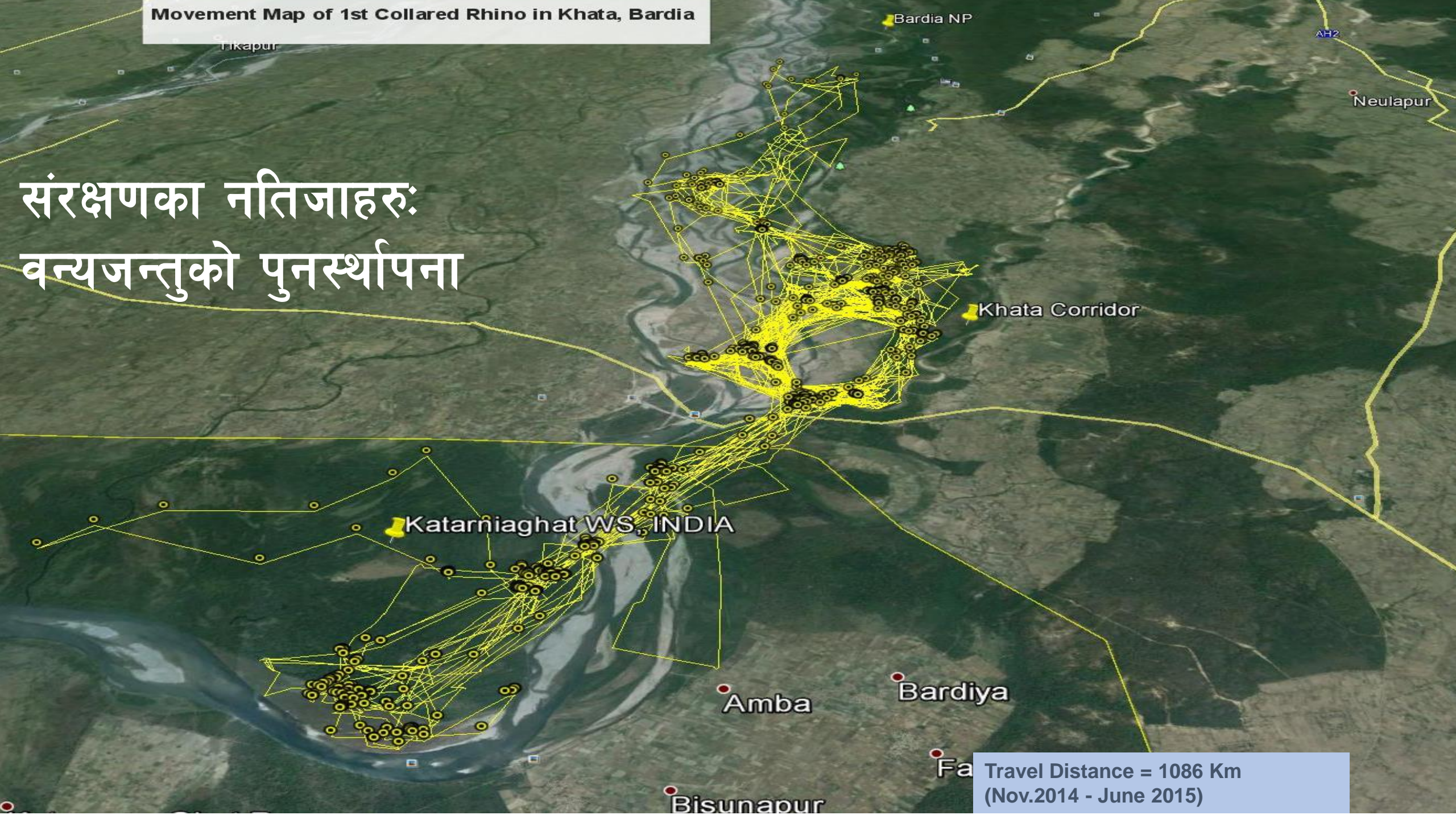
आयोजना/कार्यक्रम कार्यान्वयनका फोटोहरू.....

मधुवन-३, खाता कोरिडरमा वन्यजन्तु ओहोरदोहोरका लागी Overhead bridge को विस्तृत लागत अनुमान, drawing & design

Movement Map of 1st Collared Rhino in Khata, Bardia

**संरक्षणका नतिजाहरुः
वन्यजन्तुको पुनर्स्थापना**

Travel Distance = 1086 Km
(Nov.2014 - June 2015)

संरक्षणका नतिजाहरु: वन तथा वासस्थान पुनर्स्थापना

Dovan CF, Khata, 2017

धन्यवाद

3/13/2019 7:38 PM ID11

